

คู่มือประชาชน รหস্যยาแผนไทย 24 หลัก

สำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2568

คำนำ

คู่มือรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก สำหรับประชาชนฉบับนี้ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการแก่ประชาชน พ.ศ. 2569 เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ ชัดเจน ถูกต้อง และเข้าใจง่ายเกี่ยวกับระบบรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก อันเป็นรหัสมาตรฐาน ที่ภาครัฐใช้ในการบริหารจัดการยาสมุนไพรและยาแผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของประเทศ

คู่มือฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจเกี่ยวกับรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร และเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านใด รหস্যยาแผนไทย 24 หลัก เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการ สาธารณสุขเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ช่วยให้หน่วยบริการต่าง ๆ ใช้ข้อมูลยาแผนไทยร่วมกันอย่างเป็นระบบ ลดความสับสนในการสื่อสารข้อมูล และสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือสำหรับประชาชน ฉบับนี้จะประโยชน์ต่อประชาชนในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการยาแผนไทย ของภาครัฐ และช่วยเสริมความเชื่อมั่นในการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการ สาธารณสุขของประเทศ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ตารางที่ 1

กระทรวง :	สาธารณสุข
กรม :	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
หน่วยงาน :	สถาบันการแพทย์แผนไทย
ชื่อกระบวนการ :	ออกหัตถยาแผนไทย 24 หลีก
ประเภท :	☒ งานด้านอนุญาต ☐ งานด้านบริการ
หมวดหมู่กระบวนการ :	☐ อนุญาต / ออกใบอนุญาต / รับรอง ☐ อนุมัติ ☐ จัดระเบียบ ☒ ขึ้นทะเบียน ☐ รับแจ้ง ☐ ให้ประสานบัตร ☐ ให้อาญาบัตร ☐ อื่น ๆ (เช่น การออกผลการวิเคราะห์ / ให้ความเห็นชอบ)
ประเภทกระบวนการ :	☐ กระบวนการที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงาน ☐ กระบวนการบริการที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานอื่น ☐ กระบวนการบริการที่เบ็ดเสร็จในหน่วยเดียว ☐ กระบวนการบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนการที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงาน) ☐ กระบวนการบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนการบริการที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานอื่น) ☒ กระบวนการบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนการบริการที่เบ็ดเสร็จในหน่วยเดียว)
ประเภทรูปแบบบริการ :	☐ ขอบรับบริการสำหรับรายใหม่ ☐ ต่ออายุใบอนุญาต ☐ แก้ไข/เปลี่ยนแปลงใบอนุญาต ☐ ยกเลิกใบอนุญาต ☐ ขอรับใบแทนใบอนุญาต ☒ อื่น ๆ (ระบุ) ขึ้นทะเบียนออกหัตถยาแผนไทย 24 หลีก
ระดับผลกระทบ :	☐ บริการทั่วไป ☒ บริการที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ/สังคม
พื้นที่บริการ :	☐ ส่วนกลาง ☐ ส่วนภูมิภาค ☐ ท้องถิ่น ☒ ส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (ตามกฎกระทรวง) ☐ ส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (นอกกฎกระทรวง) ☐ ต่างประเทศ ☐ สถาบันการศึกษา

ตารางที่ 2 : กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย
1	พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562

ตารางที่ 3 : ช่องทางการให้บริการ

1 ช่องทางการให้บริการ
E-mail

รายละเอียด
dq2559@gmail.com

2 ช่องทางการให้บริการ
เบอร์โทรศัพท์

รายละเอียด
02-591-7007 ต่อ 3503

3 ช่องทางการให้บริการ
ไปรษณีย์

รายละเอียด
กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
อาคาร 3 ชั้น 5 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

ตารางที่ 4

หลักเกณฑ์ วิธีการ เจือปนในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1.

เป็นยาแผนไทย ที่มีความหมายตามประกาศ พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562

2.

การผลิตยาแผนไทย แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 ยาสำเร็จรูป

ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และ ผู้ผลิตภาครัฐให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับผู้ได้รับยกเว้น ให้มีใบอนุญาต นำเข้า ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามมาตรา 18(1) แห่งพระราชบัญญัติ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566 ด้วย

2.2 ยาปรุงเฉพาะราย

ผู้ผลิต (ภาครัฐ) ต้องดำเนินการตามแนวปฏิบัติการปรุงยาเฉพาะราย

3.

ผู้ผลิตยาแผนไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ผู้ผลิตภาครัฐ

หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ที่มีภารกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและ สภากาชาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์ แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

3.2 ผู้ผลิตภาคเอกชน

หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่มีการผลิตยาแผนไทย โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จะใช้ฐานข้อมูลบริษัทผู้ผลิตเอกชน มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรม ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา (อย.) จากเลขทะเบียน 3 ประเภท คือ

- (1) เลขทะเบียน G คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์ผลิตในประเทศ
- (2) เลขทะเบียน H คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์แบ่งบรรจุ
- (3) เลขทะเบียน K คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์นำเข้า

ตารางที่ 4

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

4.

กรณีการขอรหัสยาแผนไทยที่เป็นสูตรตำรับที่คิดค้น พัฒนาขึ้นใหม่ (ผู้ผลิตภาครัฐ)

- 4.1 การตั้งตำรับยา ต้องเป็นไปตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย/ องค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น หรือ
- 4.2 มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่ายาตำรับนั้นมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง
- 4.3 ต้องเป็นเภสัชตำรับของหน่วยบริการ

5.

กรณียาสมุนไพรต่างประเทศ เช่น ยาสมุนไพรจีน
ยุโรป ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นยารักษาโรค

6.

แนวปฏิบัติในการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก
สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือก จะเป็นผู้รับผิดชอบ

ตารางที่ 5 :

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

1

ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอหยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา

5

วัน

เอกสารที่ต้องเตรียม ได้แก่

1. หนังสือแจ้งความประสงค์ขอหยาแผนไทย 24 หลัก
2. แบบฟอร์มการขอหยาแผนไทย 24 หลัก
3. กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน ให้แนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้
  - 3.1 สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้แนบมาด้วยทุกครั้ง
  - 3.2 สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
  - 3.3 สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

แบบฟอร์มการยื่นขอหยา
สามารถ Download เอกสารได้ที่

- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- อยู่ในเอกสารดาวน์โหลดเพิ่มเติมแบบฟอร์มการขอหยาแผนไทย 24 หลัก รูปแบบไฟล์ excel

จัดส่งเอกสารทุกรายการ ครบทั้ง 2 ช่องทาง ได้แก่

1. **ส่งหนังสือตามระบบราชการ มาที่**
เรียน ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000
พร้อมวงเล็บมุมของว่า (ขอหยาแผนไทย 24 หลัก)
2. **ส่งมาที่ E-mail address : dq2559@gmail.com**

เพื่อความสะดวกในการจัดทำข้อมูลและติดตามการประสานข้อมูลหยาแผนไทย

ตารางที่ 5 :

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

2

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยรวบรวมข้อมูล
จากผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง
ส่งแก้ไขข้อมูล/ขอรายละเอียดเพิ่มเติม

ระยะเวลา:

1
วัน

3

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยกำหนด
รหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา:

1
วัน

4

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยยื่นขอรหัส TTMT
ซึ่งออกรหัสโดย สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูล
สุขภาพไทย (สมท.)

ระยะเวลา:

3
วัน

5

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยตรวจสอบ
ความถูกต้องของข้อมูลยา รหัทยาแผนไทย 24 หลัก
และรหัส TTMT

ระยะเวลา:

1
วัน

6

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยเผยแพร่ข้อมูล
รหัทยาแผนไทย 24 หลักและรหัส TTMT ผ่านทาง

- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย
- ศูนย์มาตรฐานรหัสและข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ
- กลุ่มพัฒนามาตรฐานรหัสด้านสุขภาพ กองยุทธศาสตร์
และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระยะเวลา:

2
วัน

7

ขั้นตอน: สถาบันการแพทย์แผนไทยทำหนังสือแจ้งผู้ผลิต
เรื่องการกำหนดรหัทยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา:

2
วัน

ตารางที่ 6 :

ระยะเวลาดำเนินการรวม

กระบวนการงาน

ระยะเวลา

1

ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอรหัสนยาแผนไทย 24 หลัก

5 วัน

2

รวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอ
รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง
ส่งแก้ไขข้อมูล/ขอรายละเอียดเพิ่มเติม

1 วัน

3

กำหนดรหัสนยาแผนไทย 24 หลัก

1 วัน

4

กำหนดรหัส TTMT

3 วัน

5

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลยา
รหัสนยาแผนไทย 24 หลัก และรหัส TTMT

1 วัน

6

เผยแพร่ข้อมูลรหัสนยาแผนไทย 24 หลักและรหัส TTMT

2 วัน

7

ทำหนังสือแจ้งผู้ผลิตเรื่องการกำหนด
รหัสนยาแผนไทย 24 หลัก

2 วัน

รวมระยะเวลา (วันทำการ) /
การออกรหัสนยาแผนไทย 1 รอบ

15 วัน

ตารางที่ 7: รายการเอกสาร หลักฐานประกอบ

ชื่อเอกสาร

หนังสือแจ้งความประสงค์ขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

แบบฟอร์มการขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

กรณียกเอกสาร/วิสาหกิจชุมชน

กรณียกเอกสาร/วิสาหกิจชุมชน สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

กรณียกเอกสาร/วิสาหกิจชุมชน สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

กรณียกเอกสาร/วิสาหกิจชุมชน สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 8 ค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 9 : ช่องทางการร้องเรียน

1

ชื่อหน่วยงาน:

กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

รายละเอียด

สำหรับการขอรหัสยาแผนไทย TTMT
การปรับปรุงข้อมูลรหัสยาแผนไทย TTMT

โทรศัพท์ 02-591-7007 ต่อ 3503

เว็บไซต์ : <https://www.dtam.moph.go.th/thai-med-code/>

สแกนเพื่อเข้าเว็บไซต์

2

ชื่อหน่วยงาน:

สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)

รายละเอียด

สำหรับสอบถามข้อมูล MasterTTMT_xxxxxxx
บัญชี TTMT สำหรับ Drug Catalog สปสช.

โทรศัพท์ 02-027-9711 ต่อ 9071

เว็บไซต์ : <https://this.or.th/service/ttmt/>

สแกนเพื่อเข้าเว็บไซต์

3

ชื่อหน่วยงาน:

ศูนย์บริการประชาชน
สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี

รายละเอียด

เลขที่ 1 ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กทม. 10300

สายด่วน **1111**

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

01

บทนำ .....

1

02

หลักเกณฑ์การออกหัตถยาแผนไทย .....

2

03

ขั้นตอนการขอหัตถยาแผนไทย ๒๔ หลัก .....

5

04

เอกสารที่ต้องเตรียม .....

8

05

แนวทางการใช้ดุลยพินิจ .....

9

06

คำถามที่พบบ่อย .....

10

บทนำ

รหস্যแผนไทย 24 หลัก คือ รหัสประจำตัวยาแผนไทยและยาสมุนไพร ที่ภาครัฐกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลาง ในการบริหารจัดการยาแผนไทยในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ ทั่วประเทศ โดยรหัสดังกล่าวใช้สำหรับระบุข้อมูลสำคัญของยาแต่ละรายการ เช่น ประเภทของยา รูปแบบยา ความแรงของยา และแหล่งผลิต

รหস্যแผนไทย 24 หลัก ทำหน้าที่เสมือน **“เลขประจำตัวประชาชนของยาแผนไทย”** กล่าวคือ เป็นรหัสที่ใช้ระบุตัวตนของยาแต่ละชนิดอย่างชัดเจนและไม่ซ้ำกัน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถอ้างอิงและใช้ข้อมูลเดียวกัน ลดความสับสนจากการเรียกชื่อยาที่แตกต่างกัน ในแต่ละพื้นที่และช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลยาเป็นไปอย่างเป็นระบบ

การมีรหস্যแผนไทย 24 หลัก ยังช่วยสนับสนุนการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย ให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยทำให้หน่วยบริการสามารถติดตามข้อมูลการใช้ยาแผนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การบริหารจัดการยา และการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบบริการสุขภาพของประเทศ

แม้ว่าประชาชนจะไม่ได้ใช้รหস্যแผนไทย 24 หลักโดยตรง แต่รหัสดังกล่าวมีส่วนสำคัญ ในการช่วยให้ประชาชนได้รับบริการด้านการแพทย์แผนไทย ที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีความปลอดภัย และมีคุณภาพในการรักษาพยาบาลจากสถานบริการของรัฐ

หลักเกณฑ์การ ออกหัตยาแผนไทย

12-12345-678-9-00123

1

ประเภทของยา

2

ตัวยาสำคัญ

3

ขนาดความแรง

4

รูปแบบยา

5

ผู้ผลิต

1.

รหัตยาแผนไทย หมายถึง รหัสที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการยาสมุนไพรของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาขึ้นจากรอบแนวคิดโครงสร้างรหัตยาแผนปัจจุบัน ซึ่งแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วนคือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต

2.

นิยาม ยาแผนไทย (ที่ใช้ยื่นขอรหัตยาแผนไทย 24 หลัก) ความหมายตามประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 ประกอบไปด้วย

2.1 “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” หมายความว่า

- ยาจากสมุนไพร และให้หมายความรวมถึงยาแผนไทย ยาพัฒนาจากสมุนไพร ยาแผนโบราณ ที่ใช้กับมนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกตามที่รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อการบำบัด รักษา และบรรเทาความเจ็บป่วย ของมนุษย์ หรือการป้องกันโรค
- ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบสำคัญที่เป็นหรือแปรสภาพจากสมุนไพร ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้กับมนุษย์เพื่อให้เกิดผลต่อสุขภาพหรือการทำงานของร่างกายให้ดีขึ้น เสริมสร้างโครงสร้างหรือการทำงานของร่างกาย หรือลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค

2.2

“ยาแผนไทย” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ปรง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่มุ่งหมายสำหรับใช้ตามศาสตร์องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยหรือยาที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดให้เป็นยาแผนไทย

2.3

“ยาพัฒนาจากสมุนไพร” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ปรง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่ไม่ใช่ยาแผนไทยและยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือก

ประเภทของยา และการผลิต ยาแผนไทย

3. ประเภทของยาแผนไทยที่นำมาจำหน่ายทั้งสิ้น 24 หลัก

3.1 ยาสำเร็จรูป ได้แก่ ยารับประทานและยาใช้ภายนอก เช่น ยาลูกกลอน ยาแคปซูล ยาต้ม ยาผง ยาซง ยาน้ำ(รับประทาน) ยาครีม เจล ซีฟิง ยาเข้าน้ำมัน ทิงเจอร์ ยาประคบ

3.2 ยาปรุงเฉพาะราย เป็นยาแผนไทยที่ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนจีน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและสภาวะขาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ปรุงสำหรับคนไข้ของตน ในการมารับการรักษาครั้งนั้นๆ ซึ่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก **ได้ออกรหัสไว้ เป็นรหัสมาตรฐานกลางไว้แล้ว สามารถใช้เป็นรหัสเดียวกันทั่วประเทศ โดยไม่ต้องขอรหัสใหม่**

4.

การผลิตยาแผนไทย

ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

4.1 ยาสำเร็จรูป ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และผู้ผลิตภาครัฐให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับผู้ได้รับยกเว้นให้มีใบอนุญาต นำเข้า ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามมาตรา 18(1) แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566 ด้วย

4.2 ยาปรุงเฉพาะราย ผู้ผลิต (ภาครัฐ) ต้องดำเนินการตามแนวปฏิบัติการปรุงยาเฉพาะราย ตามเอกสารแนบท้าย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

ภาครัฐ

ภาคเอกชน

สูตรตำรับใหม่

สมุนไพรต่างประเทศ

5.

ผู้ผลิตยาแผนไทย ประกอบไปด้วย

5.1 ผู้ผลิตภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกีดกันป้องกันหรือบำบัดโรค และสภากาชาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

5.2 ผู้ผลิตภาคเอกชน หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่มีการผลิตยาแผนไทย โดยกรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก จะใช้ฐานข้อมูลบริษัทผู้ผลิตยาเอกชน มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรม ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จากเลขทะเบียน 3 ประเภท คือ

- (1) เลขทะเบียน **G** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์ผลิตในประเทศ
- (2) เลขทะเบียน **H** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์แบ่งบรรจุ
- (3) เลขทะเบียน **K** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์นำเข้า

6.

กรณีการขอรหัสยาแผนไทยที่เป็นสูตรตำรับที่คัดค้น พัฒนาขึ้นใหม่ (ผู้ผลิตภาครัฐ)
มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 6.1** การตั้งตำรับยา ต้องเป็นไปตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย/ องค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น หรือ
- 6.2** มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่ายาตำรับนั้นมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง
- 6.3** ต้องเป็นเภสัชตำรับของ หน่วยงานบริการ ตามข้อ 5.1

7.

กรณียาสมุนไพรต่างประเทศ

เช่น ยาสมุนไพรจีน ยุโรป ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นยารักษาโรค

8.

แนวปฏิบัติในการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นผู้รับผิดชอบในการออกรหัสยาแผนไทย

3)

ระบบงานสารบรรณ (การลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสาร)

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- สถาบันการแพทย์แผนไทย กลุ่มงานมาตรฐานบริการ

4)

ตรวจสอบความถูกต้อง (รายการยา)

- ยาเดี่ยว/ยาตำรับ
- ชื่อยา/ชื่อการค้า
- สรรพคุณยา-ข้อบ่งใช้
- ขนาดความแรง/รูปแบบยา/ผู้ผลิต
- เลขทะเบียนยา (กรณีเอกชน, องค์การเภสัชกรรม, มูลนิธิ ฯลฯ)
- สูตรยา (พร้อมรายละเอียดยา สัดส่วนน้ำหนักยา ทั้งหมด)

5)

หัตถยาแผนไทย 24 หลัก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ดำเนินการกำหนดหัตถยาแผนไทย 24 หลัก และตรวจสอบความถูกต้องของรหัส

6)

รหัส TTMT

จัดทำโดย สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)
 เครือสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
 ทำหน้าที่ กำหนดรหัส TTMT และตรวจสอบความถูกต้องของรหัส

8)

ตรวจสอบความถูกต้องของ

- รหัสยาแผนไทย 24 หลัก
- รหัส TTMT

ภายหลังจากการกำหนดรหัสเสร็จสิ้นและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอ

ชำระค่าธรรมเนียมในการออกรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ตามระเบียบที่กำหนด เมื่อผู้ยื่นคำขอได้ชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว หน่วยงานจะดำเนินการเผยแพร่รหัสยาแผนไทย 24 หลักในลำดับถัดไป

9)

หนังสือส่งข้อมูลเพื่อเผยแพร่

ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บเข้าฐานข้อมูล

10)

เผยแพร่ข้อมูลรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ผ่านทางเว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก

11)

หนังสือแจ้งผู้ผลิต

เรื่องการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

12)

เสร็จสิ้นกระบวนการ

เอกสารที่ต้องเตรียม

1 หนังสือแจ้งความประสงค์ขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก

2 แบบฟอร์มการขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก

3 กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน ให้แนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้แนบมาด้วยทุกครั้ง

3.2 สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

3.3 สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

- แบบฟอร์มการยื่นขอหস্যา สามารถ Download เอกสารได้ที่
- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก <https://www.dtam.moph.go.th/thai-med-code/>
- อยู่ในเอกสารดาวน์โหลดเพิ่มเติม
แบบฟอร์มการขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก
รูปแบบไฟล์ excel

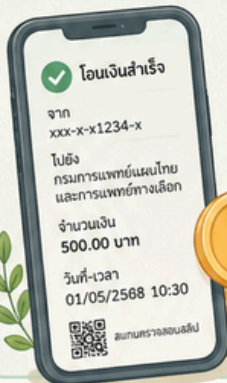
สแกนเพื่อดาวน์โหลด

4 หลักฐานการจ่ายค่าออกรหস্যาแผนไทย 24 หลัก

หลังจากการกำหนดรหัสทั้ง 3 ชุดเสร็จสิ้นและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอชำระค่าธรรมเนียมในการออกรหস্যาแผนไทย 24 หลัก ตามระเบียบที่กำหนด เมื่อผู้ยื่นคำขอได้ชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว

ให้ส่งสลิปการชำระเงิน มาทางอีเมลกลุ่มงาน dq2559@gmail.com

จากนั้นหน่วยงานจะดำเนินการเผยแพร่หস্যาแผนไทย 24 หลักในลำดับถัดไป

แนวทางการ ใช้ดุลยพินิจ

1

- ผู้ยื่นขอหัตถยาแผนไทย 24 หลัก จะต้องยื่นรายการยาที่เป็นไปตามประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 และหลักเกณฑ์การออกหัตถยาแผนไทยอื่นๆที่กำหนด

2

- หากรายการยาตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เจ้าหน้าที่จะดำเนินการ **ตรวจสอบความครบถ้วน** และความถูกต้องของเอกสารอื่นๆ

3

- แต่หากมีเอกสารที่ต้องแก้ไขหรือขอข้อมูลเพิ่มเติมทางเจ้าหน้าที่จะ **แจ้งแก้ไขกลับไป** ที่ผู้ยื่นขอหัตถยาแผนไทย 24 หลัก ให้ดำเนินการแก้ไขตามที่เจ้าหน้าที่แจ้ง ก่อนส่งกลับมาให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบอีกครั้ง หากรายการเอกสารถูกต้องครบถ้วนจะดำเนินการออกหัตถยาแผนไทย 24 หลักต่อไป

4

- ภายหลังจากการกำหนดรหัสเสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอ **ชำระค่าธรรมเนียม** ในการออกหัตถยาแผนไทย 24 หลัก ตามระเบียบที่กำหนด **เมื่อผู้ยื่นขอได้ชำระค่าธรรมเนียม** ครบถ้วนแล้ว หน่วยงานจะดำเนินการเผยแพร่หัตถยาแผนไทย 24 หลักที่หน้าเว็บไซต์ในลำดับถัดไป

1. ความสำคัญของการมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

ก่อนมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

ในอดีต การใช้ยาแผนไทยในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณใกล้เคียงกันอาจถูกเรียกชื่อแตกต่างกัน หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบยาและแหล่งผลิตไม่เหมือนกัน ส่งผลให้การบันทึกข้อมูล การติดตามการใช้ยา และการอ้างอิงข้อมูลระหว่างหน่วยงานทำได้ยาก และอาจเกิดความสับสนในการสื่อสารข้อมูลด้านยา

หลังมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

เมื่อมีการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก ยาแผนไทยแต่ละรายการจะมีรหัสประจำตัวที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขสามารถเรียกใช้ข้อมูลยาเดียวกันได้อย่างถูกต้อง ทำให้การบันทึกข้อมูล การติดตามการใช้ยา และการบริหารจัดการยาแผนไทยเป็นไปอย่างมีระบบมากขึ้น

สำหรับประชาชน

แม้จะไม่ได้เห็นหรือใช้รหัสยาโดยตรง แต่จะได้รับประโยชน์จากการได้รับยาที่มีข้อมูลชัดเจน ได้รับการที่มีมาตรฐานเดียวกัน ลดความคลาดเคลื่อนในการให้ยา และเพิ่มความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของการรักษาด้วยยาแผนไทยในสถานบริการของรัฐ

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

2. ใครเป็นผู้ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลัก

รหัสยาแผนไทย 24 หลัก เป็นรหัสมาตรฐานที่ใช้ภายในระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้รหัสดังกล่าว ประกอบด้วย

2.1 โรงพยาบาลของรัฐ และหน่วยบริการสาธารณสุข

ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลักในการบันทึกข้อมูลยาแผนไทย และยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาพยาบาล การจัดการคลังยา การให้บริการเป็นไปตาม มาตรฐานเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและการรายงานข้อมูลการใช้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 หน่วยงานด้านระบบข้อมูลสุขภาพของภาครัฐ

ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลักในการรวบรวม วิเคราะห์ และพัฒนาฐานข้อมูลด้านการใช้ยาแผนไทยในระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านสุขภาพ

ทั้งนี้ ประชาชนไม่จำเป็นต้องยื่นขอรหัสยาแผนไทย 24 หลักด้วยตนเอง เนื่องจากการกำหนด การขอรหัส และการบริหารจัดการรหัส เป็นหน้าที่ของโรงพยาบาล หน่วยบริการสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระบบของภาครัฐ ประชาชนมีบทบาทเพียงเข้ารับบริการรักษาพยาบาลตามปกติ และสามารถมั่นใจได้ว่ายาแผนไทยที่ได้รับจากสถานบริการของรัฐ ได้ผ่านการจัดการและบันทึกข้อมูลภายใต้ระบบรหัสมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งช่วยเสริมความถูกต้อง ความปลอดภัย และคุณภาพของการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย

ความถูกต้อง

ความปลอดภัย

คุณภาพการให้บริการ

Q & A

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

3. ประชาชนได้ประโยชน์อะไรจากรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

แม้ว่าประชาชนจะไม่ได้ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลักโดยตรง แต่การมีระบบรหัสมาตรฐานดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้

3.1 ได้รับยาที่มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

รหัสยาแผนไทย 24 หลัก ช่วยให้ยาแผนไทยและยาสมุนไพรที่ใช้ในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ มีข้อมูลอ้างอิงที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดความแตกต่างของชื่อยา รายละเอียดของยา

3.2 เพิ่มความปลอดภัยในการใช้ยา

การกำหนดรหัสประจำตัวยา ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาแผนไทย มีความชัดเจน สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ทั้งแหล่งผลิต รูปแบบยา และการใช้ยา ส่งผลให้การให้ยาเป็นไปอย่างถูกต้อง ลดความคลาดเคลื่อน และเพิ่มความมั่นใจให้ประชาชน

3.3 สนับสนุนการเบิกจ่ายค่ารักษาอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

เมื่อหน่วย บริการใช้รหัสยาแผนไทยมาตรฐานเดียวกัน ระบบสวัสดิการและกองทุนด้านสุขภาพสามารถอ้างอิงข้อมูลเดียวกันได้ ช่วยลดความซ้ำซ้อนและความคลาดเคลื่อนในการเบิกจ่าย ทำให้ประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาล อย่างถูกต้องตามที่กำหนด

3.4 ช่วยพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทยของประเทศ

ในระยะ ยาว ข้อมูลการใช้ยาแผนไทยที่ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ ภายใต้รหัสยาแผนไทย 24 หลัก สามารถนำไปวิเคราะห์และใช้ประกอบการวางแผนพัฒนานโยบายด้านการแพทย์แผนไทย การจัดการบริการ และการพัฒนาคุณภาพการดูแลสุขภาพของประชาชน ในระดับประเทศ

4. ทำไมยาสมุนไพรชื่อเดียวกัน แต่อาจดูต่างกันในแต่ละโรงพยาบาล

เนื่องจากแหล่งผลิต รูปแบบยา หรือขนาดความแรงอาจแตกต่างกัน

5. ประชาชนสามารถตรวจสอบ รหস্যเองได้หรือไม่

โดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเอง หากมีข้อสงสัย สามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ของสถานบริการได้ หรือตรวจสอบที่เว็บไซต์ของ **กรมการแพทย์แผนไทยฯ**

6. ยาแผนไทยเอกชนใช้รหัสเดียวกันหรือไม่

ยาที่ใช้ในระบบบริการของรัฐจะใช้รหัสมาตรฐานนี้ ส่วนยาที่จำหน่ายทั่วไปจะไม่มีการออกรหস্যแผนไทย ยกเว้นว่าผู้ผลิตเอกชนรายนั้นต้องการขายยาให้กับหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ จะต้องยื่นขอรหস্যแผนไทย 24 หลักกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

7. ยาแผนไทยที่ได้รับจากโรงพยาบาล ปลอดภัยหรือไม่

ยาแผนไทยที่ให้บริการในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามมาตรฐานด้านการผลิต การจัดการ และการใช้ยาจึงมีความปลอดภัย เมื่อใช้ตามคำแนะนำผู้ประกอบวิชาชีพ

8. ทำไมยาปรุงเฉพาะรายของผู้ป่วย แต่ละคนไม่เหมือนกัน

เนื่องจากยาปรุงเฉพาะรายเป็นการปรับยาให้เหมาะสมกับอาการและสภาพร่างกายของผู้ป่วยแต่ละราย แม้จะมีอาการคล้ายกัน ยาที่ได้รับอาจแตกต่างกันได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการแพทย์แผนไทย

9. หากประชาชนมีอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาแผนไทย ควรทำอย่างไร

ควรหยุดใช้ยาและแจ้งให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ประกอบวิชาชีพที่ดูแลทราบโดยเร็ว เพื่อประเมินอาการและให้คำแนะนำหรือการดูแลที่เหมาะสมต่อไป

จากโรงพยาบาล

VS

จากร้านทั่วไป

10. ยาแผนไทยที่ซื้อจากร้านทั่วไปกับยาที่ได้รับจากโรงพยาบาล ต่างกันอย่างไร

ยาแผนไทยที่ได้รับจากโรงพยาบาลเป็นยาที่อยู่ภายใต้ระบบบริการของรัฐ มีการบันทึกข้อมูลและควบคุมตามมาตรฐาน ส่วนยาที่จำหน่ายทั่วไปอาจไม่ได้อยู่ในระบบเดียวกัน ประชาชนควรเลือกใช้ยาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

11. ประชาชนสามารถขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับยาที่ได้รับได้หรือไม่

สามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชื่อยา วิธีใช้ และข้อควรระวังจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ประกอบวิชาชีพที่ให้บริการได้โดยตรง

12. รหัสยาแผนไทย 24หลัก มีผลต่อค่ารักษาพยาบาลหรือไม่

รหัสยาแผนไทยช่วยให้ระบบการเบิกจ่ายและการจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง แต่ไม่ได้ทำให้ค่ารักษาพยาบาลของประชาชนเพิ่มขึ้น

13. หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้ยาแผนไทย ควรติดต่อที่ใด

สามารถสอบถามได้ที่โรงพยาบาลหรือหน่วยบริการที่รับการรักษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามช่องทางที่ระบุไว้ในคู่มือ

14. หากประชาชนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้ยาแผนไทย สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ช่องทางใด

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

โทรศัพท์ **02-591-7007** ต่อ **3503**

เว็บไซต์ : <https://www.dtam.moph.go.th>

สแกนเพื่อเข้าสู่เว็บไซต์

จัดทำโดย

กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข

